

Agata Butarewicz

Mentoring jako metoda wsparcia społecznego

Mentoring wywodzi się ze Stanów Zjednoczonych, tam też od lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia jest uznaną metodą terapeutyczną wobec dzieci zagrożonych, jak i metodą wspierającą i wspomagającą rozwój ludzi młodych. W latach dziewięćdziesiątych mentoring stał się popularny także w Europie. Również w Polsce od niedawna traktowany jest jako metoda wspierania ludzi młodych, głównie za sprawą jedyne go jak dotąd programu opartego na mentoringu realizowanego w naszym kraju – Starszy Brat Starsza Siostra.

Pojęcie mentoringu

Mentor to imię postaci pochodzącej z mitologii greckiej. Mentor był mieszkańcem Itaki, przyjacielem Odyseusza. Odyseusz, wyruszając na wojnę trojańską, pozostawił swego syna – Telemacha oraz cały swój dom pod opieką Mentora. Dzięki mądrości życiowej i doświadczeniu, Mentor stał się wspólnym opiekunem i wychowawcą Telemacha. Mentor zapisał się w kartach historii jako doradca, przewodnik, wychowawca, wcielenie mądrości życiowej i doświadczenia. Postać Mentora przybierała Atena towarzysząc Telemachowi w podróży na Pylos i udzielając młodzieńcowi rad, a także pomagając Odyseuszowi w walce z zalotnikami Penelopy¹.

Według SŁOWNIKA WYRAZÓW OBCYCH I ZWROTÓW OBCOJĘZYCZNYCH, mentor to doświadczony doradca, przewodnik życiowy, wychowawca, nauczyciel². To współczesne rozumienie nawiązuje do mitologicznego Mentora, od którego pochodzi słowo mentoring, oznaczające w języku greckim trwałość³.

-
- 1 J. Parandowski, *Mitologia: wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Londyn 1992.
 - 2 W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa 2000, s. 324.
 - 3 G. Dennis, *Mentoring*, "Consumer Guide" 1993, No. 7.

Według internetowej encyklopedii multimedialnej, mentoring to „partnerska relacja między mistrzem a uczniem, zorientowana na odkrywanie i rozwijanie potencjału ucznia. Opiera się na inspiracji, stymulowaniu i przywództwie. Polega głównie na tym, by uczeń, dzięki odpowiednim zabiegom mistrza, poznawał siebie, rozwijając w ten sposób samoświadomość i nie lękał się iść wybraną przez siebie drogą samorealizacji. Obejmuje on także doradztwo, ewaluację oraz pomoc w programowaniu sukcesu ucznia”⁴.

Mentoring jest trwałą relacją łączącą dziecko z dorosłą osobą. Dorosły staje się dla dziecka wolontariuszem – mentorem – przewodnikiem, doświadczonym opiekunem. Może być nim rodzic, członek rodziny, nauczyciel, trener. Mentor oferuje dziecku wsparcie i pomoc. Doradza, towarzyszy mu w trudnym dla niego okresie, stara się asystować przy nowych wyzwaniach. Pomaga także w rozwiązywaniu problemów dziecka. Skłania również do podejmowania mądrych wyborów. Mentor pomaga dziecku w sprawach, z którymi dziecko samo nie jest w stanie sobie poradzić.

Mentor to osoba odpowiedzialna, uczciwa, potrafiąca uważnie słuchać i zadawać mądre pytania. Jego postawa jest wzorem do naśladowania dla dziecka. Mentor dzieli się uczuciami i myślami z podopiecznym, rozbudza w nim empatię. Problemy dziecka interesują go tak samo jak własne. Mentor dotrzymuje słowa, jest osobą, na której podopieczny może zawsze polegać. Ponadto mentor szanuje system wartości i poglądy podopiecznego, nawet jeśli są one odmienne od własnych.

Charakter pracy mentora zależy od potrzeb dziecka. Może on pomagać podopiecznemu poprzez wspieranie przy odrabianiu lekcji, wspólną zabawę, spędzanie razem czasu, rozwijanie zainteresowań i umiejętności komunikowania się czy też poprzez wspólną rozmowę⁵.

Mentoring jako metoda wsparcia społecznego

Mentoring można określić jako metodę wsparcia społecznego. Wsparcie społeczne S. Kawula definiuje dwójako. W pierwszym ujęciu jest to pomoc udzielana jednostce lub grupie w sytuacjach trudnych, stresowych, przełomowych, a których bez wsparcia społecznego innych nie są w stanie przewy-

4 www.wikipedia.org

5 A.K. Dycha, *Wolontariat i mentoring – to trzeba wiedzieć*, Białystok 2006.

ciężyc⁶. W drugim ujęciu wsparcie społeczne to „rodzaj interakcji społecznej podjętej przez jedną lub dwie strony w sytuacji problemowej, w której dochodzi do wymiany informacji, emocjonalnej lub instrumentalnej. Wymiana ta może być jednostronna lub dwustronna, może być stała lub zmieniać się”⁷.

Stanisław Kawula rozróżnia pięć głównych rodzajów wsparcia społecznego: emocjonalne – polegające na dawaniu komunikatów werbalnych świadczących o akceptacji drugiej osoby, wartościujące – polegające na udzielaniu komunikatów wartościujących, instrumentalne – dostarczanie konkretnej pomocy, świadczenie usług, informacyjne – udzielanie rad, porad, informacji oraz duchowe – występujące wtedy, gdy pomimo wsparcia w innych formach jednostka nadal pozostaje w sytuacji bez wyjścia⁸. W zależności od potrzeb, mentorzy spieszą dzieciom z pomocą udzielając stosownego wsparcia.

Ważne jest jednak, by wsparcie społeczne, jakie oferują mentorzy podopiecznym, nie zastępowało dzieciom innych sposobów rozwiązywania problemów. Mogłoby to bowiem doprowadzić do utraty zdolności jednostki do samodzielnego radzenia sobie z problemami. Jedynym jak na razie funkcjonującym w Polsce programem opartym na mentoringu jest program Starszy Brat Starsza Siostra (SBSS). Program ten jest przykładem mentoringu jeden na jeden, w którym wolontariusz łączony jest w parę z dzieckiem na zasadzie „przyszywanego” rodzeństwa. Dzieci, uczestniczące w programie wywodzą się zazwyczaj z rodzin dysfunkcyjnych, bądź rozbitych, mają liczne problemy natury emocjonalnej, społecznej, osiągają złe wyniki w nauce, a ich zachowanie często odbiega od norm przyjętych w środowisku społecznym. Mentorzy starają się doprowadzić do zmian na lepsze w życiu takich osób, wspierają je, pomagają w rozwiązywaniu ich problemów.

Na przykładzie programu SBSS można stwierdzić, że dąży się do tego, by wsparcie społeczne nie zastępowało samodzielności dzieci w radzeniu sobie z problemami, ponieważ podpisywane są roczne kontrakty pomiędzy zainteresowanymi stronami. Po upływie roku kontrakt może być przedłużony lub rozwiązany w zależności od zapotrzebowania. Ważne jest jednak, by nie przedłużać kontraktu, gdy nie ma takiej potrzeby, kiedy dziecko znajduje się w stosunkowo dobrej sytuacji, w której samo potrafi radzić sobie ze swoimi problemami. W praktyce widać, że zakończenie kontraktu nie jest równoznaczne z zerwaniem znajomości dziecka z mentorem. Zazwyczaj mentor

6 S. Kawula i in., *Studia z pedagogiki społecznej*, Olsztyn 1996, s. 6.

7 Ibidem, s. 6-7.

8 S. Kawula, *Czynniki i sieć wsparcia społecznego w życiu człowieka*, [w:] *Pedagogika społeczna – dokonania – aktualność – perspektywy*, S. Kawula (red.), Toruń 2005, rozdz. 5, s. 128.

z podopiecznym pozostają w relacjach koleżeńskich bądź też przyjacielskich. Podkreśla się także to, że program Starszy Brat Starsza Siostra nie zastępuje nigdy rodziny, nie jest obok czy też ponad nią. Dziecko żyje w rodzinie, tam szuka swojego szczęścia. Program wspiera rodzinę, chce jej służyć, odbudowywać więzi dziecka z rodziną⁹.

Metoda oparta na mentoringu jest ważna i potrzebna, ponieważ obserwuje się dzisiaj zanikanie funkcji tradycyjnej rodziny i więzi społecznych, tradycyjnych grup odniesienia, co wymusza wprowadzanie nowych, zastępczych metod socjalizacji i budowania więzi. Dane statystyczne wskazują na rosnącą liczbę dzieci, dla których mentoring – pomoc, przyjaźń, doświadczenie, życzliwość osoby starszej – mają ogromne znaczenie. Rośnie liczba rodzin niepełnych, rodzin, gdzie dwoje rodziców pracuje, rodzin z czasową nieobecnością jednego bądź obojga rodziców lub rodzin dotkniętych trwałymi skutkami zmian ekonomicznych, m.in. bezrobociem. Rośnie też wskaźnik przestępczości wśród młodzieży, opuszczania szkoły, wczesnej inicjacji seksualnej, oraz sięgania po narkotyki i alkohol¹⁰. Dobrze prowadzony mentoring może zmienić biografie młodych ludzi, ograniczyć stosowanie przez nich alkoholu, narkotyków, naruszania prawa, poprawić ich funkcjonowanie w społeczeństwie i lepiej wykorzystać ich możliwości edukacyjne. Z badań własnych dotyczących efektywności oddziaływań wolontariuszy, działających w ramach programu Starszy Brat Starsza Siostra, na rozwój dzieci w trzech sferach: społecznej, behawioralnej i stosunku do szkoły wynika, że w większości przypadków praca mentorów z podopiecznymi przynosi pozytywne efekty. Najbardziej skuteczne są relacje częste, trwające dłuższy czas, bliskie, skierowane na dobro dziecka¹¹.

Funkcjonowanie mentoringu

Mentoring bardzo często niesłusznie utożsamiany jest z wolontariatem. Terminy te nie są synonimami, nie można także powiedzieć, że jedna kategoria

9 D. McGill, A. Kuriene, E. Pekute, P. Konczewski, *Standardy i praktyka programu Starszy Brat Starsza Siostra*, Warszawa 2001, s. 4.

10 M. Gaweł, *Mentoring – teoria i praktyka*, Białystok 2004.

11 A. Butarewicz, M. Suchocki, *Indywidualna pomoc dziecku w programie Starszy Brat Starsza Siostra*, [w:] *Młodzi wolontariusze w służbie dziecka*, T. Sosnowski, A. Jagielska (red.), Białystok 2003; A. Butarewicz, M. Suchocki, *Pomoc dziecku w środowisku dysfunkcyjnym na przykładzie realizacji programu Starszy Brat Starsza Siostra*, [w:] *Materiały seminaryjne z XXXIV Międzynarodowego Seminarium Kół Naukowych*, cz. 1. Olsztyn 2005.

zawiera się w drugiej, lecz jedynie, że oba te pojęcia za sobą się łączą. Podstawową różnicą między nimi jest to, iż mentor zawsze pracuje z człowiekiem. Mentoring jest więc zawsze relacją interpersonalną. Podmiotem niesionej przez mentora pomocy, jest druga osoba, słabsza, mniej doświadczona, co za tym idzie zazwyczaj młodsza, choć w dobie współczesnego postępu cywilizacyjnego czasem jest odwrotnie i to młodzi uczą starszych. Wolontariat natomiast to nie tylko służba bliźniemu, ale także opieka nad zabytkami czy dbanie o środowisko naturalne. W tym ujęciu wolontariat jest terminem szerszym, gdyż obejmuje pomoc drugiemu człowiekowi oraz troskę o dobra materialne. Drugą kwestią, różniącą wolontariat i mentoring jest to, iż mentor za swoją pracę może otrzymywać wynagrodzenie, wolontariusz natomiast nie. Mentorem jest np. osoba udzielająca korepetycji młodemu człowiekowi, bądź też nauczyciel, czy trener, którzy dostają pieniądze za to, co robią. Wolontariusz natomiast, nawet jeśli udziela korepetycji, robi to nieodpłatnie. Pojęć mentor i wolontariusz można używać zamiennie odnośnie programów pomocowych, w których udzielający pomocy pracuje z drugim człowiekiem, nie otrzymując za to żadnego wynagrodzenia. Przykładem jest tutaj program Starszy Brat Starsza Siostra.

Wyróżnia się trzy szerokie cele mentoringu na przykładzie SBSS: po pierwsze – polepszenie wyników szkolnych i rozwijanie umiejętności edukacyjnych, po drugie – poprawę statusu społecznego i jakości życia dziecka, poprawę jego funkcjonowania w rodzinie, w środowisku, grupie rówieśniczej, po trzecie – pomoc w rozwiązywaniu doraźnych, osobistych trudności dziecka i jego rodziny oraz w podejmowaniu decyzji i pokonywaniu trudności życiowych. Głównym zadaniem mentoringu jest profilaktyka i prewencja, zgodnie z zasadą, iż lepiej przeciwdziałać niż leczyć skutki.

Mentoring może przybierać dwie formy: naturalną bądź planowaną. Naturalna forma mentoringu wynika z przyjaźni, relacji rodziców do dziecka, stosunku nauczyciela do ucznia, trenera zespołu do swojego zawodnika. Mentoring planowany pojawia się w konkretnych programach, w których mentorzy i podopieczni są wybierani, szkoleni i łączeni w pary na zasadzie formalnego związku. W tym przypadku mentoring jest zorganizowanym, standaryzowanym działaniem, w którym poza mentorem i jego podopiecznym uczestniczy jeszcze trzecia strona. Może być nią organizacja, szkoła czy pracodawca. Odpowiednie łącznie mentorów – wolontariuszy z ich podopiecznymi – dziećmi jest sercem mentoringu i zakłada tworzenie się relacji podobnych jak w przypadku mentoringu naturalnego¹².

12 M. Gawel, *Mentoring – teoria i praktyka*, op. cit.; G. Dennis, *Mentoring*, op. cit.

Mentoring jest w Polsce jeszcze mało popularny, dlatego też większość literatury traktującej o tym zjawisku jest anglojęzyczna. Na jej bazie, można wyróżnić cztery rodzaje mentoringu: jeden na jeden, drużynowy, internetowy oraz mentoring we wspólnotach religijnych.

Mentoring jeden na jeden (*one-to-one mentoring*) jak sama nazwa wskazuje, polega na indywidualnej pracy mentora z podopiecznym. Jest trwałą, bliską, osobistą relacją między dorosłym a dzieckiem, której celem jest wprowadzenie pozytywnej zmiany w życiu dziecka, znajdującego się w trudnej sytuacji życiowej bądź osobistej.

Mentoring drużynowy (*team mentoring*) polega na tym, że podopieczny jest niejako przypisany innej rodzinie lub grupie na dłuższy czas. W ramach tego rodzaju mentoringu wyodrębnić można cztery podrodzaje. Pierwszym jest mentoring grupowy (*group mentoring*), w którym dorosły utrzymuje kontakty z regularnie spotykającą się grupą młodych ludzi, dla których jest on przyjacielem, przewodnikiem. Drugim jest mentoring szkolny (*school-based mentoring*), organizowany przez władze szkolne oraz nauczycieli, promujący kontakty uczniów z dorosłymi w celach edukacyjnych, doradztwa zawodowego, rekreacyjnych, kulturalno-oświatowych. Kolejnym podrodzajem mentoringu drużynowego jest mentoring w społecznościach lokalnych (*community-based mentoring*), który organizowany jest w ramach niewielkiej społeczności lokalnej. Ostatnim podrodzajem jest mentoring w miejscu pracy (*workplace-based mentoring*), który odbywa się w miejscu pracy mentora i często sponsorowany jest przez pracodawcę.

Trzecim rodzajem jest mentoring internetowy (*online mentoring*), wykorzystujący Internet jako narzędzie pracy. Mentoring tego typu często praktykowany jest wobec nowych pracowników, którzy wdrażają się do obowiązków, mentorzy natomiast jako bardziej doświadczeni służą im pomocą i radą.

Kolejnym jest mentoring we wspólnotach religijnych (*faith-based mentoring*), który wykorzystywany jest w wielu religijnych systemach i ich strukturach organizacyjnych do pracy wychowawczej z młodzieżą, akcentując przy tym wartości etyczne i duchowe¹³.

Na dobre funkcjonowanie programu opartego na zasadzie mentoringu wpływa wiele czynników. Największą rolę odgrywają następujące elementy: badanie kandydatów na mentorów, szkolenie, odpowiednie łączenie ich w pary z dziećmi oraz wspieranie ich i nadzór nad ich pracą. Dzięki dokładnemu zbadaniu wolontariuszy, które opiera się zazwyczaj na rozmowie kwali-

13 A.K. Dycha, *Wolontariat i mentoring – to trzeba wiedzieć*, op. cit.

fikacyjnej oraz wypełnieniu formularza zgłoszeniowego, wyłonić można tych, którzy mają szansę zostać dobrymi mentorami. Są oni na tyle dojrzały, aby zdobyć zaufanie swoich podopiecznych i ich nie zawieść. Są to osoby odpowiedzialne, które zawsze wypełniają swoje zobowiązania. Na decyzję o wybo-
rze konkretnej osoby na wolontariusza wpływ ma jej doświadczenie, motywacja do pracy, chęć niesienia bezinteresownej pomocy. Wprowadzenie do mentoringu i szkolenie zapewnia wszystkim uczestnikom (wolontariuszom, dzieciom, ich rodzinom) poznanie zasad, jak również możliwości i ograniczeń programu. Szkolenie wolontariuszy przygotowuje ich do uczestnictwa w programie. Proces ten zawiera również ważny element realistycznej oceny własnych możliwości wolontariuszy jak i możliwości programu. Kolejną istotną kwestią jest odpowiednie łączenie w pary mentorów z podopiecznymi. Tylko dobrze dopasowany pod względem charakteru i zainteresowań wolontariusz, którego dziecko zaakceptuje, jest w stanie mu pomóc. Powodzenie pary zależy więc w dużej mierze od właściwego połączenia wolontariusza z dzieckiem. Ważne jest także wspieranie wolontariuszy i nadzór nad rozwojem ich pracy, który pozwala pokonywać nieuniknione kryzysy i trudności, podtrzymywać związki, a także obserwować kierunek ich rozwoju. Wspieranie mentorów jest zadaniem organizacji realizującej program, a przede wszystkim koordynatora, który nadzoruje relacje mentora z podopiecznym. Koordynator, utrzymując kontakt z podopiecznym i jego rodziną oraz mentorem, czuwa na tym, aby ta relacja była dobra dla dziecka¹⁴.

Skuteczność mentoringu jako metody wsparcia społecznego

W związku z tym, iż mentoring nie jest jeszcze popularny w Polsce, niewiele jest badań i publikacji ma jego temat. Próbę diagnozy funkcjonowania programu Starszy Brat Starsza Siostra podjęłam dwukrotnie¹⁵, w obu przypadkach wyniki badań potwierdziły zasadność i efektywność programu.

Badania, zrealizowane przeze mnie w 2003 roku, miały na celu sprawdzenie zasadności i znaczenia programu Starszy Brat Starsza Siostra. Wówczas zbadanych zostało 25 „trójek”: wolontariusz, dziecko, rodzic, w sumie siedemdziesiąt pięć osób pochodzących z Białegostoku, Łap i Choroszczy.

14 M. Gawel, *Mentoring – teoria i praktyka*, op. cit.; A.K. Dycha, *Wolontariat i mentoring...*, op. cit.

15 A. Butarewicz, M. Suchocki, *Indywidualna pomoc dziecku w programie Starszy Brat Starsza Siostra*, op. cit.; A. Butarewicz, M. Suchocki, *Pomoc dziecku w środowisku dysfunkcyjnym na przykładzie realizacji programu Starszy Brat Starsza Siostra*, op. cit.

Z każdą z osób przeprowadziłam indywidualne wywiady. Dotyczyły one głównie oceny spotkań mentorów z dziećmi, satysfakcji ze spotkań oraz obserwowanych zmian w zachowaniu dzieci. Wszystkim badanym stronom (wolontariuszom, dzieciom i rodzicom) zostały przedstawione analogiczne pytania dotyczące funkcjonowania pary, dzięki czemu można było przeprowadzić dokładną analizę każdego przypadku. W wyniku analiz stwierdziłam pojawienie się pozytywnych zmian u każdego dziecka wywołanych uczestnictwem w programie SBSS. Dzięki tym badaniom została potwierdzona zasadność i efektywność podejmowania tego typu działań w pracy wychowawczej¹⁶.

Badania z 2005 roku miały na celu sprawdzenie skuteczności programu Starszy Brat Starsza Siostra poprzez zbadanie efektywności oddziaływań wolontariuszy na rozwój dzieci w trzech sferach: społecznej, behawioralnej i stosunku do szkoły oraz ukazanie działań podejmowanych przez wolontariuszy na rzecz dzieci. W badaniach zastosowałam metodę indywidualnych przypadków polegającą na analizie jednostkowych losów ludzkich uwikłanych w określone sytuacje wychowawcze. Badaniami objęłam 20 dzieci w wieku od 7 do 14 lat i ich rodziców uczestniczących w programie Starszy Brat Starsza Siostra w Białymstoku.

W sferze społecznej stwierdziłam problemy u 12 dzieci m.in.: znaczną nieśmiałość utrudniającą nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami, nieumiejętność wchodzenia w prawidłowe relacje społeczne. Dzięki udziałowi w programie SBSS nastąpiła poprawa u wszystkich dzieci, u 4 z nich są to zmiany wyraźne. Wśród badanych dzieci, 15 wykazywało problemy natury wychowawczej takie jak: reagowanie agresją, niewykonywanie poleceń osób starszych, trudności z dyscypliną, przynależność do destrukcyjnych grup rówieśniczych, sięganie po używki, takie jak: papierosy, alkohol a nawet narkotyki. Wyraźną poprawę zaobserwowano u 3 dzieci m.in.: wyjście z grup o charakterze destrukcyjnym, rezygnację z palenia papierosów. Zredukowano częstotliwość i siłę zachowań negatywnych, a nawet patologicznych u 7 dzieci, u 5 większych zmian nie dostrzeżono. Problemy w szkole rodzice zgłaszali u niemal wszystkich dzieci (18). Najczęstsze trudności związane były z brakiem motywacji do nauki, absencją oraz z nieumiejętnością efektywnego uczenia się. Autorytet mentora oraz stosowane wzmocnienia pozytywne w sześciu przypadkach wpłynęły na motywację dzieci do nauki i szkoły w ogóle. U 5 dzieci, które miały

16 A. Butarewicz, M. Suchocki, *Indywidualna pomoc dziecku w programie Starszy Brat Starsza Siostra*, [w:] *Młodzi wolontariusze...*, op. cit.

wysoki wskaźnik absencji szkolnej, zauważyłam jego obniżenie. Dwoje uczniów zaczęło regularnie uczęszczać do szkoły.

Pomoc podjęta przez wolontariuszy wobec badanych dzieci w większości przypadków przyniosła pozytywne efekty. Najbardziej skuteczne są relacje częste, trwające dłuższy czas, bliskie, skierowane na dobro dziecka. Dzięki badaniom miałam okazję ponownie potwierdzić zasadność istnienia programu Starszy Brat Starsza Siostra w Polsce¹⁷.

W związku z tym, że mentoring pochodzi ze Stanów Zjednoczonych, tam też w 2002 roku zostały przeprowadzone pierwsze badania, mające na celu diagnozę efektywności mentoringu w Ameryce. W 2005 roku badania powtórzono, głównie po to, by sprawdzić stopień rozwoju po trzech latach, dokonać analiz porównawczych, dostrzec zmiany w realizacji mentoringu.

Według raportu O'Connora z 2005 roku¹⁸, zwiększa się liczba związków opartych na mentoringu. W 2005 roku 3 mln dorosłych Amerykanów zawarło formalne związki z młodszymi na zasadzie mentoringu jeden na jeden. Liczba ta wskazuje na to, że od 2002 roku nastąpił wzrost tej formy działalności wolontarystycznej aż o 19%¹⁹. 3 mln osób, które otrzymały pomoc to z jednej strony dużo, jednak według badań, w roku 2005 w Stanach Zjednoczonych aż 17,6 mln młodych osób potrzebowało mentorów, a więc prawie 15 mln dzieci pozostało bez pomocy.

Ciekawe są motywy, dla których Amerykanie decydują się na zostanie mentorami. Wśród wymienianych w 2005 roku powodów, najczęstsze to: chęć pomocy młodemu człowiekowi w osiągnięciu sukcesu (82%), chęć wywołania zmiany w życiu podopiecznego (76%) oraz pomoc w powrocie do naturalnego środowiska (43%). Ponadto 27% osób pomaga z powodów religijnych, a 22% ludzi dlatego, że ktoś kiedyś im pomógł²⁰.

Interesujące są dane dotyczące sektorów pracy mentorów. Większość formalnych i nieformalnych mentorów (31%) pracuje z dziećmi, które mają ogromne problemy w nauce. Inni zajmują się dziećmi niepełnosprawnymi, młodymi uwikłanymi w trudne sytuacje życiowe, dziećmi mającymi rodziców w więzieniach, czy też z młodymi emigrantami²¹. Ponadto raport podkreśla olbrzymie znacze-

17 A. Butarewicz, M. Suchocki, *Pomoc dziecku w środowisku dysfunkcyjnym na przykładzie programu Starszy Brat Starsza Siostra*, op. cit.

18 R. O'Connor, *Mentoring in America 2005: A Snapshot of the Current State of Mentoring*, New York 2006.

19 Ibidem.

20 Ibidem.

21 Ibidem.

nie mentoringu w społecznym, behawioralnym, poznawczym i emocjonalnym rozwoju dziecka. Z badań wynika, że młodzi, którzy brali udział w mentoringu odnieśli liczne korzyści. U wielu osób zmienił się stosunek do szkoły, wzrosła więc frekwencja i polepszyły się oceny. Część z młodych podopiecznych ograniczyła lub zaprzestała używania alkoholu i narkotyków. U wielu nastąpiło polepszenie jakości relacji międzyludzkich opartych na zaufaniu oraz usprawnienie komunikacji z rodzicami. Autorytet mentorów wpłynął także u niektórych na decyzję o podjęciu edukacji wyższej²².

Dostrzegając pozytywne rezultaty pracy mentorów z dziećmi, można stwierdzić, że mentoring jest skuteczną metodą wsparcia społecznego. Zasadne wydaje się promowanie idei mentoringu, tworzenie programów opartych na mentoringu, a także dalsza realizacja jedynego jak do tej pory w Polsce programu mentoringowego – Starszy Brat Starsza Siostra, a nawet obejmowanie nim coraz większej liczby potrzebujących dzieci. Niezbędne jest także poddawanie mentoringu dalszym eksploracjom i analizom naukowym.

SUMMARY: Support of the development of children and teenagers by social therapeutic centres – on the example of social therapeutic centres at the Białystok Day Care Centre

In this paper I present mentoring as a method of social support. Mentoring – a developmental, friendly relationship between a more experienced person and a less experienced child – comes from the United States of America, where it has been an approved therapeutic method for children at risk as well as a method supporting the development of young people since the eighties. Recently in Poland mentoring has been treated as a supporting method for young people, mainly due to the only one program based on mentoring – Big Brothers Big Sisters that has been carried out in Poland for a few years.

According to my own research concerning the importance and the effectiveness of Big Brothers Big Sisters program, positive results of mentors' work have been proved. From the analysis of the research, it follows that mentoring is the effective method of social support. Because of that, promotion of mentoring is advisable, as well as the continuation of Big Brothers Big Sisters program in Poland in order to help more people in need. It is also necessary to subject mentoring to further analysis.

22 Ibidem.